



VOJNI INVALIDI

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Vseh mrtvih dan

Na tisto tiho domovanje,
kjer mnogi spe nevdramno spanje,
se vsul je živih roj močan,
ker danes je Vseh svetih dan.

S. Gregorčič.

Listje pada z dreves. Zlato je, zato pravijo tej dobi zlata jesen. In v tem odpadanju orumenelega listja, v tej dobi zlata jeseni, se spominjajo živi mrtvih, jim prižigajo svečke na grobove in jih okinčavajo s cveticami, zelenjem in vencami.

Vseh mrtvih dan! Na pokopališče, mirodvor, vro ljudje, množice se shajajo ta dan ob grobovih svojcev in znancev, prijateljev. Ta dan je dan, ko se misli živih odtrgajo od svetovnega hrupa in vsakdanjosti in se misli mude pri onih, ki spe v grobovih: V mislih in z mislimi se danes pogovarjajo z njimi.

Okrašeni, razcveteni so grobovi. Kakor da je, zdi se, stopila danes pomlad na pokopališče, danes ko je izven pokopališča pozna jesen, zlatorumena in listje pada z dreves, ter je ozelenela, razcvetela, pomladila ta kraj, ta svet miru in pokoja. Pomlad je ta ljubezen in spoštovanje, ki jo ustvarja roka človeka v spomin na dragega, v grobu snivajočega... in ona je danes razcvetela pokopališče in grobove.

Ne vseh. So grobovi, ki nimajo venca, kjer ni cvetja, kjer ne gori sveča... Samo orumenela trava jih odeva.

Pozabljeni grobovi.

Kdo sniva v teh grobovih?

In čujem na to svoje molčeče vprašanje, kakor bi mi govorili:

»Mi! — Mi, ki smo šli, da zbetoniramo temelje svobodi Južnih Slovanov, da vstane Jugoslavija, in smo na nešteti bojiščih legli v grobove, nepoznane sedaj, mi smo v tistih grobovih. Naše žene, otroci, starši se nas spominjajo. Daleč so od nas, v njih srcih gori lučka za nas, tiho v sobici poteče solza in nas boža. In še nekdo. To so naši bojni tovariši, tisti, katerih udi leže z nami, se nas spominjajo in nam prižigajo sveče.«

In slišim, kako govore:

»Hvala vam, tovariši, vojni invalidi, hvala vam, žene naše drage, zdaj vojne vdove, hvala vam, otročiči mili, sirote in hvala vam, očetje in matere za vsako vzdihljaj, za vsako solzo, za nas potočeno. Tudi vi trpite, vemo dobro, vidimo dobro. Dvajset let je že, pa še se niso spomnili vaših in naših darov, darovanih za domovino, pozabljeni ste, kakor so pozabljeni naši grobovi. — Vendar zdi se nam, da je vseh mrtvih dan postal za vas in za naše preostale drage — vseh živih dan. Domovina vam je stisnila roko in priznala položene žrtve. Lahko nam je v naših grobovih v tej uri priznanja.«

Vzdramil sem se...

Marija Žnidaršič:

Moj oče

(Pesem vojne sirote.)

Minilo je štiri in dvajset let,
odkar je moj oče umrl.
Tam daleč v Karpatih, od vseh zapuščen
je trudne oči zaprl.

Minilo je štiri in dvajset let,
prepolnih trpljenja, nadlog.
Povsod, kamor grem, pogrešam bridko
očetovih skrbnih rok.

Minilo je štiri in dvajset let,
odkar je sovražni strel
življenje očetu za vekomaj
in meni vso srečo vzel...

(»Domoljub« od 26. X. 1938.)

Svečanost na vojnih grobovih

Dne 1. novembra t. l., to je na dan Vseh svetnikov, priredimo bojevnike organizacije ob 16. uri spominsko svečanost padlim in umrlim našim tovarišem iz svetovne vojne. Spominska svečanost se bo vršila, kakor vsako leto, na vojaških grobovih pri spomeniku Judenburških žrtev, na pokopališču pri Sv. Križu in bo to ob enem 20 letnica, kar so obmolknili topovi.

Vabimo vse bojevnike: vojne invalide in vdove, vojne dobrovoljce, rezervne oficirje in bojevnike, koroške borce in druge bojevnike, da se te svečanosti polnoštevilno udeležijo. Vsak naj ima pri pet znak svoje bojevnike organizacije, da se lahko izkaže in da bo pripuščen h grobovom. Velja tudi članska knjižica. Zastopniki vojaških, civilnih in cerkvenih oblasti, šol, uradov, društev se zberijo na levo pred spomenikom Judenburških žrtev, zadaj za spomenikom nekoliko na desno vojaška godba in častna četa, pevci pa pred spomenikom. Na desno pred spomenikom pa člani bojevnih društev. Okoli grobov pa ostalo občinstvo.

Spored svečanosti:

1. Vojaška godba otvori svečanost z religioznim koralom.
2. Združeni pevski zbori zapoje žalostinko.
3. Govor bivšega vojnega kurata, sedanjega trnovskega župnika, g. Cegnarja.
4. Bivši vojni kurati odmolijo cerkvene molitve in »Reši nas o Gospode«.
5. Častna salva vojaške čete.
6. Združeni pevski zbori zapoje žalostinko in pesem »Oj Doberdobe«.
7. Vojaška godba zaključuje svečanost.

Postavljeni bodo tudi zvočniki.

Ivan Vuk:

V deželi zorečih breskev... in slovenske govorce

(Bežne slike skozi okno vlaka.)

NA SVETO GORO

Večer v Gorici.

Mesto kakor mesta. Slišim italijansko govoro. Slišim slovensko govoro. Kakor v Ljubljani: nemško in slovensko. Kakor razloček, se mi vsiljuje vprašanje. O, pač, razloček je. Ljubljana je v državi Slovanov, Slovenci so narod Jugoslovanski. Gorica pa je dežela Slovencev v državi Romanov-Italijanov, Slovenci so državljani Italije.

In pozno ponoči, nekako ob dveh zjutraj, me je prebudilo petje. Poslušam. Slovenske narodne pesmi, ubrano, lepo, zvone v tiho noč. Vstanem in pogledam skozi okno. Tam na nasprotni strani ulice je gostilna. Tam pojo. Naš pevski zbor poje. Lepe so slovenske narodne pesmi, lepo pete. To lepoto sem čutil posebno še le zdaj tukaj, katerega nocoj done vkljub vsemu v tiho noč.

Okna so bila odprta. Mnogo glav je bilo v oknih, ki so poslušale.

Da, bilo je lepše kakor v Ljubljani.

Zgodaj zjutraj nas peljejo avtobusi na Sveto goro. Krasna cesta. Elegančno se vijuga navkreber... Solkan je za nami. Tam je znameniti železniški most preko Soče — solkanski most. V elegantnih serpentinah drve avtobusi. Očem se odpira krasen razgled na vse strani. Do ene tretjine je cesta za avtobuse na Sveto goro. Potem treba vzeti avtotaksi, ali pa mahitati peš. Šli smo peš. Bilo je kakor bi šli na šmarno goro, ali bolje, kakor bi šli štirikrat na šmarno goro, da smo prišli enkrat na Sveto goro.

V sredo, 2. novembra, na Vernih duš dan, bo v frančiškanski cerkvi maša zadušnica za vse padle in umrle bojevnike. Mašo bo bral ob asistenci bivših vojnih kuratov bivši vojni kurat, predsednik »Zveze bojevnikov« g. Ratej. Zastopniki vojaških, civilnih in cerkvenih oblasti, šol, društev, kakor tudi člani vseh bojevnih društev z znaki in ostalo občinstvo vljudno vabimo, da se te žalne maše udeležijo.

Oblastni odbor Udruženja voj. invalidov Ljubljana.

Sreska organizacija Zvez vojnih dobrovoljcev Ljubljana.

Udruženje rezervnih oficirjev in bojevnikov, pododbor Ljubljana.

Legija koroških borcev, Glavni odbor Ljubljana.

Zveza bojevnikov, Osrednje društvo Ljubljana.

Štiri leta tragične smrti kralja Aleksandra I. Ujedinitelja

9. oktobra 1919 je bilo, ko je ugasnilo življenje velikega Jugoslovena, kralja Ujedinitelja in letos je tega že 4 leta. Čast in slava velikemu mučeniku. Na prvi seji Narodnega predstavništva dne 16. III. 1919 je med drugim govoril:

»Misel na svete žrtve nekoč in danes in na naše potomce nas naj spremlja pri vsakem delu, naj nas opominja, da nikoli ne krenemo s pravega potu. Stoletja so pretekla, ali nemogoče se nam je oddolžiti vsem armadam naših junakov in mučnikov, ki so padli za domovino in za ustvaritev njene velike misli.

Velike so to in dragocene žrtve. Hvala vsem znanim in neznanim, ki so s svojimi svetimi grobovi za-

Mrke kaverne so nam zijale v pozdrav na vsakem koraku. V trdo skalo so izdobile, še zdaj grozo vzbujajoče. Ostanki tistih dni, ko je bila zagrnjena božja zapoved: Ne ubijaj!

Na vrhu Svete gore smo 608 metrov je visoka. Pred vojno je bila 612 metrov visoka. Vsled gremenja topov in udarjanja granat, se je znižala za štiri metre. Že to dejstvo pove, kaj je to: vojna.

Divnokraska je panorama s Svete gore gledana. Nasproti njej je gora Sabotin, 600 metrov visoka. Kakor bi gledal gamsa v Karavankah, se zdi gora Sabotin. Rebrovita, raztegnjena, obraščena z grmičevjem, kakor ležeči gams. Zdi se človeku, kakor bi ležal okameneli predpotopni zmaj, ves brazdat in plešast.

Dalje tam je Gorica. V jutranjem soncu je videti, kakor da so posejane marjetice na tisti planoti. Med ožino Svete gore in Sabotina se vije, kakor smaragdnozelen trak — Soča in teče proti Solkanu, Gorici, v Trzič, kjer se izliva v Jadransko morje. In zdi se mi, da slišim Simona Gregorčiča:

»Krasna si, bistra hči planin, brdka v prirodni si lepoti, ko ti prozornih globočin nevihte tvoje srd ne moti!

Rad gledam ti v valove bodre, v valove te zeleno-modre. Temna zelen planinskih trav in vedra višnjevitost višav lepo se v njih je zlila. Krasna si, hči planin!

Tu doli, pred Solkanom, je tisti znameniti solkanski most, ki je pred vojno vzbujal pozornost vse Evrope kot edini te vrste v Evropi. Iz rezanega kamna je zidan, ohokan, v rimskem slogu, kakor cerkev na Sveti gori, elegantno vijugast. V začetku vojne je bil razstreljen. Zdaj je zopet kakor je bil.

Robert Cigler:

Vseh mrtvih dan

Vseh mrtvih dan

je danes praznovan

in misli naše nam hitijo

k onim, ki večno spanje spijo.

Misel prva je zadušbina Oplenca,
kjer se nahaja krona trujevega venca:
tam počiva kralj naš — Mučenik —
»Slava« — večni bodi mu pomnik!

Druga: Fajti-hrib in gora Svetga Gabrijela,
kjer vihra kruta je besnela,
slovensko zemljo vzeti nam hotela —
Tam, glej, je Doberdob,
junakov je, slovenskih fantov grob...
Lučka v spomin in slavo bo gorela!

Junaški ti Kajmakčalan,
z grobovi mnogimi nastlan...
»Slava« tebi tisočkrat,
Slovenec, Srb in brat Hrvat,
svobode kladirarji — »Slava« vam! —

In mi, ki živi smo ostali,
ude, zdravje, može, sine žrtvovali
za Jugoslavije veliki dan —
na zakon invalidski smo čakali,
dolga leta se pravdali...
Zdaj bo nam v priznanje dan? —
žrtve naše so priznali?

Vseh mrtvih dan

je danes praznovan, —

oj misli naše pohitite

tja k vam, ki večno spanje spite!

suli hribe in doline, morske globibine in svetovna bojišča. Oni bodo učili tudi naše potomce, kako se služi domovini in kako se ohranja njihov veliki spomin.«

Naj te besede velikega Jugoslovena in velikega kralja vsaj zdaj, po 20 letih svobode in skupnosti, rodijo bogat sad, posnemanje in spoštovanje, — to je krik vojnih žrtev Jugoslavije.

Pripoveduje mi očanec iz Solkana.

»Takrat, ko je bil most dozidan in izročen prometu in določen dan, ko popelje prvi vlak preko njega, je stal njegov stavebenik na cesti nad mostom. Revolver je držal v rokah. Če most ne vzdrži vlaka, se ustrelji. Most je vzdržal vlak — postal znamenitost — stavebenik je živel.«

Hrbti gorovja: Svete gore, Sabotina, Velikega vrha, Svetega Gabrijela so kakor bi bili povezani s tankimi, belimi trakovi, kakor kodri dekleta. Poti-česte so to. Na koncu Sabotina, kjer se vije Soča proti Solkanu, se tisti vrh imenuje vrh svetega Valentina. Nekoč je stala tam cerkvica svetega Valentina in zato tako ime. Visok je 517 metrov. Zdaj je na njem spomenik padlim — dva vzpenjajoča se volkova.

Gora Sveti Gabrijel je visoka 647 metrov. Bila je zadnja postojanka avstrijske vojske, ko je padla Sveta gora. Ivan Matičič v knjigi: »Na krvavih poljanah« piše:

»Gora Sv. Gabrijela — je nema priča največje grozote, strašnejše od pekla, nečloveških strahot, najgroznejše morišče, kjer se je zgrudilo deset polkov ljudi, kjer je razsajal najbesnejši orkan, kar jih je divjalo preko razbičane zemlje. Sveti Gabrijel, največji žrtvenik slave in pohlepa in krvava krona pobesnele vojske. Sveti Gabrijel, s katerega se je trgalo pretresljivi krik, kjer sta si razbijali dve armadi svoje sile, kjer si je raztrgalo trideset polkov svoje prapore, kjer je dosegla višek vsa sila pekla, to je Sveti Gabrijel. Gora kosti in mrtvaških glav... O Gabrijel, razbičana gora, v katero je bruhalo tisoče žrel, ob katero je treščilo milijone udarov... Trije kori so bili poginani na tvoje grudi, trije kori ljudi neusmiljeno pahnjeni pred smrt bluvajoča žrela... Strašna sila je mlela ljudi, curljala je kri v podnožje, a vrhu gore je bil zasajen v zmes ila in mesa okrvavljen, raztrgan prapor... Sveti Gabrijel, strašno igrišče

Lep prosvetni večer vojnih invalidov

V soboto, 22. oktobra, je Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Novem mestu imel v lepi dvorani telovadnice osnovne šole, slavnostno okinčani, v zastavah in z emblemi v rože zaviti, svoj prosvetni večer. Dvorana je bila malone polna, kajti v njo gre nad 500 ljudi, navzočih pa jih je bilo gotovo nekaj nad 400 oseb — takorekoč vsa novomeška inteligenca, predstavniki vojske, državnih in cerkvenih oblasti, uradov, šol, organizacij in društev, obrtništva in trgovstva ter drugo občinstvo, med njimi tudi mnogo vojnih invalidov in vojnih vdov. Zastopan je bil Oblastni odbor z 2 delegatoma, Krajevni odbor Ljubljana po svojem predsedniku tov. Mlekušu ter Krajevni odbor Črnomelj po tov. predsedniku Tajnarju. Zvezo bojevnikov je zastopal ravn. meščanske šole v Črnomlju. Po državni himni, ki jo je odigral orkester, je tajnik Oblastnega odbora iz Ljubljane pozdravil navzoče in govoril:

»Dvajset let poteka od tistega velikega dogodka, ko je Slovan, v burji in viharju, pretrgal spono, v katerih je stoletja ječal. Dvajset let, ko je zasijala svoboda kakor mlado jutro, ko smo, kakor fantje, kriknili zmagonosno, svobodni v svoji državi — Jugoslaviji.

Zgodovinska veličina dogodkov 1914—1918, ko so bila življenja milijonov sejana po njivah-bojnih poljanah kakor pšenica, da vzaraste sad, ki daje življenje — da iz teh življenj vzaraste naša svoboda — ko je potres preoblikoval meje Evrope, strelal z zemljo in je Sloven, ponižan in razžaljen, kriknil v krvavi zarji s tako silo, da so pokali tisočletni okovi — ta zgodovinska veličina bo zapisana in je zapisana v knjigi zgodovine z velikanskimi črkami, vse s soncem ožarjenimi!

Mi, žrtve teh dogodkov — vojni invalidi, vojne vdove, vojne sirote in starši padlih, soustvarjalci velikih dni, kladivo in nakovalo, ki smo s svojo krvjo, življenji in premoženjem betonirali temelje svobodi Južnih Slovencev na vseh bojiščih, v vseh uniformah, stojimo še danes zredčeni že sicer, ostareli, pozabljeni in nepriznani — vendar kakor zgodovina, ki je neizbrisna. Mogočnega pomena teh kladiv in nakoval, brez katerih bi ne bilo današnjosti

takšne kakršna je, niso priznavali in priznali mnogi — teh stranic zgodovine niso hoteli čitati mnogi, ki so vedrili in oblačili vsa ta leta v svobodni Jugoslaviji. Se tisto priznanje, ki ga je dala invalidska zakonodaja leta 1925, je invalidski zakon l. 1929, — »Invalidsko Kosovo« imenovan — udaril po simbolu Kosovke devojke, po materi Jugovičev, po ženi Jug Bogdanov, z neusmiljeno pestjo. Potrdilo se je zgodovinsko dejstvo, da veliki dogodki srečujejo majhne ljudi.

Ali danes, — ko se spominjamo Velikega petka, Kalvarije Južnih Slovencev in praznujemo dvajsetletnico Velike noči, odkar je prvič zavzela aleluja in je vstala Jugoslavija — je bojevniški krik vojnih žrtev vzdramil odločujoče faktorje. In spregovorili so besedo, glasno, da je slišala vsa Jugoslavija, da bo sedanja vlada v kratkem uzakonila novi invalidski zakon, dostojen simbola Kosovke devojke, ki bo obrisal solze in dal novega zamaha domoljubja mladini in da bo Kosovka devojka spet, kakor nekoč

bele si rokavce zavihala, zavihala jih do laktov belih; kruha belega si naložila, vzela v roke dvoje vrčev zlatih, v enega hladne vode nalila, drugega z vincem napolnila... Obiskala ranjene junake, s hladno jih vodil skrbno bo umivala, z vincem rujnim jih krepčala, s kruhom belim jih hranila, da bo aleluja pel radosten, žrtev dragocenih — danih domovini se spominjal ves mladosten...

V tej težki borbi za rešitev invalidskega problema, problema priznanja kladiv in nakoval, ki je ob enem rešitev dostojanstva države, važen ne samo iz socialnega vidika, ampak pred vsem iz vidika narodne obrambe, so bili, — razen občin Slovenije in raznih društev, — redki, ki so stali z nami. Ali prvi med prvimi je bila metropola lepe Dolenjske, Novo mesto! Kakor nekoč v turških bojih, v času Uskokov in drugih, ko so Novomeščani sprejemali ranjence in zmagovite čete domačinov, tako sprejemate danes, vi, Novomeščani, tudi vojne žrtve iz dni 1914—1918, jim pomagajte in jim lajšate življenje — ste kakor Kosovka devojka, simbol dobrote in srčne kulture.

Danes, ko praznujemo 20 letnico velikih dni, Vam Novomeščani v imenu Udruženja vojnih invalidov, vdov, sirot in staršev izrekam vse priznanje, zahvalo in naš topel pozdrav!

Vam, tovariši bojevniki — padli na polju časti in slave, počivajoči v znanih in neznanih grobovih, žrtvovani za Vstajenje Južnih Slovencev — čast in slava!

Vam, očetje in matere, majke Jugovičev, vam vdove — žene Jug Bogdanov, Vam Jugoviči — vojni invalidi Slovenije — Jugoslavije, kličem v imenu Udruženja topel tovariško-bojevniški pozdrav — s trdno vero, da ne boste naše boje v tem mesecu zjasnilo, da bo 20 letnica Jugoslavije v toplen sončnem sijaju!

Pozdravljeni!

Posebno pozornost je vzbudilo poročilo, da je še komaj pred eno uro prejel telefonično sporočilo iz Beograda, kjer zaseda širša seja Središnjega odbora Udruženja vojnih invalidov, da je bila deputacija pri ministru soc. politike in pri ministrskem predsedniku, ki sta zagotovila deputaciji, da bo novi invalidski zakon v nekaj dneh kot uredba uzakonjen.

Prireditev je v imenu bojevnikov pozdravil g. Šterbenk, ravnatelj meščanske šole v Črnomlju, tajnik novomeških invalidov, Josip Jurak, pa je predaval o 20 letnici Jugoslavije in o žrtvah, položenih za svobodo Južnih Slovencev. Koncertne točke prosvetnega večera so bile na lepi umetniški višini. Orkester je rusko pesem »Ej uhnem« odigral z vso dinamiko skladbe, ter Leopoldovo »Češki potpourri« z vso nežnostjo, živahnostjo in šegavostjo češke skladbe in je žel burno priznavanje. Dirigiral je učitelj glasbe, profesor Juvanc. Moški zbor je zapel pod vodstvom pevovodje Markela »Slovan na dan«, »Oj, Doberdob«, »Morje Adrijansko« ter »Iz bratskog zagrljaja« in »Hej Slovani« z vso lepoto glasov, harmonije, kar je pričalo, da je izvrsten pevovodja. Ausec je izvrsten pevec-baritonist in njegov glas je poln barve in sočen, da ga je prijetno poslušati. Prvovrsten pa je mešani zbor in reči moram, da sem kar strmel nad polnostjo glasov, posebno soprana in alta. Sopranistka ga. Markelova se lahko ponaša s svojim barvitim, močnim in sugestivnim sopranom, ki iz visokih leg prehaja celo v altovske lege z enako le-

poto. Tudi pevki, Ciglarjeva Mici in Pepca Majerjeva, sta bili izvrstni. Zbor je pel pesem »Še enkrat bi videl, kak sonce gor gre«, kot zaključek recitacije Meri Duhove pesmi »Slepega invalida tožba«, ki jo je recitala dijakinja Kos Lucija, in videl sem solze v očeh poslušalcev. Istotako je bila pesem »Gor čez izaro« izvrstno odpeta, da ploskanje ni hotelo prenehati. Dijak Penca je zanosno recital Seničino pesem »Nebo se vaše naj zjasni« in žel obilo ploskanja. Nato je še narednik, Teodorovič Bogdan v srbohrvaščini recital resničen dogodek s solunske fronte in slišati je bilo marsikateri vzdih med poslušalci. H koncu je bila epizoda iz vojne z Doberdoba »Iztrgano srce«. Sodelovalo je vojaštvo z orožjem. Ko je bila bitka in so na dvorišču vsenaokrog ropotale strojnice in puške, vmes topovi, ko je topov strel — granata priletela na oder in zadela dva vojaka, skrivajoča se za okopi, nas je v resnici bilo vseh groza. Tako naravno je bila uprizorjena bitka. Po bitki je bil oder spremenjen v pokopališče s 5 nepoznanimi grobovi. Župnik, star, si volas, častitljiv (avtor epizode, Cigler sam je igral), pripelje neboljeno mater, ki jo vleče srce, da obiše grob padlega sina (igrala je sestra avtorjeva, Mici Cigler), so se solzile oči v dvorani. Igrala sta pa oba, posebno Mici, s tako naravnostjo, izgovarjava je bila tako lepa in precizna, da jo slišiš samo še na odru ljubljanske drame, in je bil zaključek večera globok in smo odhajali zamišljeni sicer, ali nad vse zadovoljni.

Drugi dan, v nedeljo, je bila v kapteljski cerkvi ob pol 10. uri sv. maša za padle bojevnike. Prošt g. Čerin je imel pridigo-govor, kjer je na kratko očrtal pomen vojnih žrtev. Spomnil se je zgodovinskega maratonskega tekača iz leta 439 pred Kr., ki je tekel in pribežal v Atene, izrekel samo eno radostno besedo »Zmagali smo« in padel mrtev — in zgodovina se ga še spominja danes kot velikega junaka — a leta 1914. so odhajali nešteti fantje in možje, čili in v življenjski moči na bojišča, vračali so se redki, a tisti še pohabljeni in ubogi — a še do danes so pozabljeni, vendar, kakor se sliši, bo tudi za te zdaj poskrbljeno. Maše so se udeležili: Podmladek Jadranske straže z zastavo, gasilska četa v krojih in z zastavo s starešino novomeške gasilske župe, šol. uprav. iz Brusnic, ter s starosto iz Šmihela; komandant mesta, komandant orožniške čete, upravnik voj. skladišča, sreski načelnik g. Vidmar, župan mesta g. dr. Po-

Videl sem v klopih sedeče ženske in moške — romarje, izletnike, bivše bojevnike iz Doberdoba, kako si otirajo solze, ki polzejo po licih.

»To je najdragocenejši spomin padlim in najdragocenejša počastitev njihovih žrtev,« sem pomislil. »Solze bolečine, solze sočutja in solze priznanja.«

»KRASNA SI, BISTRA HČI PLANIN!«

Vlak je čakal na kolodvoru »Gorizia—Monte santo«, da odbrzi z nami iz Gorice proti Podbrdu ob reki Soči, v Jugoslavijo — domov.

V posameznih gručah prihajajo izletniki na kolodvor. Ob pasu vise nekaterim ročne bombe z napisom »Chianti«. Tam skupina, hiteča na kolodvor, poje kakor ne sme v Ljubljani:

»Regiment po cesti gre...«

Pri besedah, »Moj fantič se pa izmed vseh spozna...«, je grlo pevca zavriskalo, da sem mislil, da sem na vasi pod okni dekleta in malone bi sam zavriskal. —

Pevci na kolodvoru so zapeli:

»Buči, buči morje Adrijansko...«

Ali vlak se je ustrašil. Zganil se je. Pevci so skočili v vagon, a pesem ni prenehala. Iz oken vagona je donela:

»Bilo nekdanj si slovansko.«

Zadnji akordi »slovansko« so čudovito, kakor mogočen koral, zveneli skozi okna vagona. Zdajci je iz okna vagona zaplapolala jugoslovanska trobojnica. Nepričakovano, nenadoma. Nenavaden občutek se loti v takem trenutku človeka. Navajen sem plapolanju zastav. Doma ni to nič posebnega, včasih celo izzivanje. Vsakdanja reč. Ali zdaj, na tleh s slovensko govornico, na tleh slovenskih,

je pa tista modro-belo-rdeča trikolora bila kakor mogočen krik, oznanjujoč, da smo to vkljub vsemu — MI.

Hitel je vlak iz Gorice skozi Solkan, preko solkanskega mostu, ob parobku gore Sabotin, tik smaragdnozelenkaste Soče.

Na policah v vagonih je ležala municija. Po 3 do 4 kg za vsakega. In bilo nas je 350. Torej tisočpetsto kilogramov municije — breskev. Ob pasovih pa so v sekele ročne granate z napisom »Chianti«. Pesem za pesmijo je donela iz oken vagonov, pozdravljala mimobežeče vasi in povsod so nam mahalj z rokami in robci v pozdrav.

*

Zdaj je Soča stisnjena v ozki strugi. Zdi se, kakor bi se vozili z vlakom od Litije do Zidanega mostu, le da je vse še mogočnejše. Nato postaja prostor širši, slikovitejši. Cerkev s Svete gore nas gleda, Banjska planota je razpeta in iz nje se nam režijo kaverne.

In zopet se nam oživi spomin na legendarnega junaka Stanko Turudija. Banjsko planoto je branil

Tuneli se vrste za tuneli. Ob parobkih gorovja so vasice in med njimi cerkvice. Od Plave do Kanala beže mimo nas breske, gorice, jablane... Soča se vije v veličastnih ovinkih. Tam so še razvaline neke hiše. Najbrž kakšnega Slovenca. Pustil je kraje in se preselil v Jugoslavijo.

Soča je polna plemenitih postrvi. Pri Sveti Luciji se izliva v njo Bača, Zremo v globino. Tako nam je, kakor da se peljemo od Otoč proti Radovljici in gledamo Savo. Samo mnogo bolj slikovito in romantično. Proga se dviga. Kras prenehuje. Vedno bolj se poraja alpsko vzdušje in priroda.

Mogočne so stene ob Soči. Kakor bi hodil po Vintgarju — zdaj po iškem, zdaj po blejskem. Mogočnost se dotika srca, kakor da je stopil v deželo pravljic divje romantike. Soča je najlepša reka v Ev-

ropi. Ni čuda, da jo je goriški slavček tako čudovito opeval.

Vidim velikansko podzemsko električno centralo. Zidajo jo še. Sočo hočejo zajeziti, speljati jo v drugi tok, da bo tvorila jezero. Da bo gonila turbine, ki bodo proizvajale blisk in strele. — Zdaj gledam Sočo kako teče skozi stene, vse bele kakor iz marmorja izdoblene, v strugi, kakor z dletom iztesani. Kakor bi gledal znameniti Džerdap — železna vrata na Donavi.

Tam pri Sveti Luciji je v kamnito gorsko steno vklesano: »Tukaj se je boril 17. kor.« — Pod ta napis pa so Italijani pristavili: »In potem je prišel naš dan!«

*

Kdo bi opisal občutke, ki se lotevajo potnika, gledajočega krasoto Soče v vseh njenih otenkih, romantiki, tako skozi okno vlaka? Njeno mogočnost, lepoto, silo, razbrzdanost hudourniško, kdo bi opisal? Da...

»Krasna si, bistra hči planin!

Kako glasno, ljubo šumljaš, kako čvrsto, krepko skakljaš, ko sred gora še pot imaš.

Tvoj tek je živ in je legak ko hod deklet s planine in jasna si kot gorski zrak in glasna si kot spev krepak planinske je mladine. — Krasna si, hči planin!

A ko prideš na ravnine, zakaj te živa radost mine?

Mar več, da tečeš tik grobov, grobov slovenskega domovja?«

In nehote se vzbudi v človeku, da govori in kliče s Simonom Gregorčičem:

»Narasti, vzkipi v tok strašan! Ne stiskaj v meje se bregov! Srdita čez branove stopi na dno razpenjenih valov.«

V Podbrdu stojimo. Nekako predolgo stojimo. Potniki-izletniki bodo zamudili v Ljubljani zvezo z drugimi vlaki. Vse dosedaj je šlo v redu. Kaj se je zgodilo?

tako lete vprašanja.

Rožman, načelnik izleta, pojasnjuje.

Tovariš izletnik je zamudil. Malo prehitro je odpeljal vlak, oziroma minuto prepozno je prišel na kolodvor tovariš-zamudnik. Ujudni so gospodje v Gorici. Telefonirali so v Podbrdo: Vlak z Jugoslovani ustaviti v Podbrdu. Počakati! Zamudnika pripeljemo z drezino-posebnim vlakom za vami.

Smeh, nevolja, zbadljivke... Ročni buffet se oblega. Ročne granate s šifro »Chianti« eksplodirajo. Govori se o stari burki-igri »Zamujeni vlak«.

*

Naposled smo se dočakali. Uljudnost italijanska je pripeljala s posebnim vlakom s 24 sedeži, od katerih je bil zaseden samo eden — zamudnik iz Gorice, v Podbrdo. Hote, — nehote je nas 349 sopotnikov tako dokumentiralo svojo solidarnost z zamudnikom in žrtvovalo svoje zveze z drugimi vlaki...

Lokomotiva je zapuhtela. Skozi noč je šlo... In ko se je čez petnajst minut zdaniilo, smo bili doma, v Jugoslaviji. Črna prst—Ajdoovski gradec—Črtomirova lastnica, in očka Triglav sta nas gledala in bila kakor bi govorila:

»Največ sveta otrokom sliši Slave!«

Morda pod kladivi se vam oglasi kedaj srce, ki v njem bo pravi bron, da bo pelo, vabilo kot zvon, da homo krog njega vsi zbrani...»**

*

Vlak je odpeljal proti Ljubljani...

* Prešern.

** O. Župančič.

lenšek, preds. okr. sodišča g. Barle, drž. tožilec g. dr. Prijatelj, stareš. sres. sodišča g. Šavelj, zastopnik rez. oficirjev kapetan v p. g. Škerl, 3 člani »Sokola« s starostno notarjem g. Marinčkom, 3 člani zastopstva »Rdečega križa« s prim. g. dr. Červinko, zdrav. svet. g. dr. Kislom in z zaščitno sestro; šef glav. fin. kontrole g. Klemenc, višji davčni kontrolor g. Jereb, šef katastrske uprave nadgeometer g. Marinček, zastopniki srednje šole z več profesorji, zastopniki meščanske šole z ravnateljem Mervičem in učitelji, upravnik osnovne šole g. Žukovec z učitelji, ban. svetnik g. Veble, številni vojni invalidi, vdove in drugo občinstvo ter vojaštvo. Mašo je celebriral prošt g. Čerin, mešani pevski zbor pa je, kakor na prosvetnem večeru, krasno pel izbrane cerkvene pesmi in je le škoda, da ni bilo radioprenosa.

Javna zahvala.

Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Novem mestu se najtopleje zahvaljuje vsem predstavnikom vojske, oblasti, uradov, šol in društev, profesorjem, učiteljem, mladini vseh šol in številnemu cenjenemu občinstvu vseh stanov za udeležbo na proslavi 20 letnice Jugoslavije ter za gmotno in moralno podporo. Enako zahvalo izrekamo tudi dnevnikom in »Vojnemu Invalidu«, ki so nas v tisku z reklamo podprli, nadalje

Naše gibanje

MURSKA SOBOTA. Krajevni odbor U. V. I. v Murški Soboti tem potom opozarja svoje članstvo na plačilo članarine. Vsi tisti, ki še do zdaj niso plačali, naj to store čimprej, ker leto gre h koncu in da tajnik ne bo imel po nepotrebnem dela z opomini. V času, ko čakamo vsak dan uzakonitev novega invalidskega zakona, naj se vsak član zaveda svoje dolžnosti do organizacije.

Vsi tisti pa, ki smo jim naročili nove članske knjižice, naj pridejo po nje čimprej.

CLANSTVO K. O. V VISNJI GORI, ki je v zaostanku s članarino in naročnino za »Vojnega Invalida«, pozivamo, da poravnava oboje, ker gre leto že h koncu. Res je težko plačati več skupaj, toda imeti bi bilo treba več dobre volje, pa bi bilo že lahko po malem poravnano. Koncem leta bomo vse tiste, ki ne bodo poravnali, črtali. Bolje je imeti 15 rednih članov kakor 200 nerednih, ki se ne brigajo za nič in ne sodelujejo z nami. Invalidski zakon bomo dobili in je treba pomisliti, da bo za ureditev svoje zadeve vsak potreboval organizacijo. Zato storite prej svojo dolžnost!

V Kočevju živi vojni invalid Adolf Högler, 43 let star. Hodí k zdravnikom, ker bljuva kri. Prejema zdravila — vse na svoje stroške, ker ga je nadpregledna komisija leta 1921. spoznala samo s 25% nesposobnosti. Bil je v vojni, v boju ustreljen v pleča, zdravniki pa so videli rano zaceljeno, pa so rekli: 25% invalidnosti. Zakon 1929 mu je odvzel tisto malo invalidnino in pravico do brezplačnega zdravljenja. Zdaj je brez vse pomoči. In banovinski zdravnik je izstavil zdravniško spričevalo, v katerem konstatira:

»Pri pregledu z röntgenom sem našel, da ima v sredi desnih pljuč projektil iz pešadijske puške. Mnenja sem, da povzroča projektil težave, krvavenje in bolečine.«

In zdaj ni pomoči. Samo novi zakon bo pomagal — zato ne odlašajte z uzakonitvijo!

Krajevni odbor Radovljica. Ker vidimo v našem glasilu, da se skoro vsi Krajevni odbori, ki imajo svoj Oblasni odbor Udruženja vojnih invalidov, s sedežem v Ljubljani, oglašajo v listu ter pozivajo svoje člane in članice na obvezo dolžnosti, moramo tudi mi obvestiti vse člane in članice, pred vsem tiste, ki še niso storili svojo dolžnost, da isto store. Od vseh naročnikov lista še ni plačana članarina za leto 1938, kakor tudi nekateri še niso poravnali naročnino za list. Tisti, ki še do sedaj niste storili, se naprošate, da to poravnate, da ne bo treba tajniku pošiljati posebnih pozivov. S tem se prihranijo čas in stroški.

Kakor čitamo in slišimo, bo novi invalidski zakon vključil razpustitvijo skupščine in razpisu volitev — uzakonjen. Zato smo s

zastopnikom O. O. U. V. I. Ljubljana, K. O. Ljubljana, K. O. Črnomelj, zastopniku Zveze bojevnikov g. Šterbenku za pozdrav in vsem vojnim žrtvam našega območja, ki so v lepem številu posetili proslavi obeh dni. Prireditev je dala s prostovoljnimi prispevki Novomeščanov in z vstopnicami 3090 Din. Režija pa je stala 2073 Din. Torej prebitek 1017 Din, kar je za novomeške razmere vsekakor lepo.

Izredno priznanje in pohvalo pa zaslužijo naši požrtvovalni sodelavci na akademiji: G. profesor Juvanec kot dirigent orkestra, pevovodja g. Markelj in njegov moški in mešani zbor. Nadalje zahvala g. Ciglerju za umetniško, zelo okusno dekoracijo odra ter njegovim sodelavcem pri vojni epizodi z Doberdoba: »Iztrgano srce«, ki so svoje vloge skupno z vojaštvom — vsa čast naši narodni vojski! — odlično rešili. Tudi recitatorji gđinj Kos za »Tožbo vojnega invalida slepca« in g. Pencetu za »Nebo se vaše naj zjasni« ter g. naredniku tuk. vojaške posadke za markantno zgodbičico s solunske fronte lepa hvala. Bil je lep večer. Nič manj slovesna ni bila cerkvena proslava in govor g. prošta Čerina za vojne žrtve. Tudi njemu naša najlepša zahvala, kakor tudi vsej kapiteljski duhovščini, ki je oba dni našo proslavo spremljala in pokazala velik smisel za vojne žrtve.

Kraj. odbor U. V. I. Novo mesto.

svoje strani primorani vse invalide in vojne vdove opozoriti, da morajo biti vse vojne žrtve včlanjene. Zato naprošamo vse člane in članice, ki čitate »Vojnega Invalida«, naj sporoče takim, ki morda ne čitajo našega lista, ter so priznani po sedanjem inv. zakonu, kakor tudi takim, ki so bili priznani z inv. zak. iz leta 1925, naj se ponovno vpišejo v naše udruženje, ker možno je, da bo to potem, ko bo že izglasovan naš novi zakon, prepozno. Zato naj nikar nihče ne odlašaj, kdor se čuti prizadetega kot vojni poškodovanec. Kajti odbor si prizadeva, kar največ mogoče, da ne bo potem slišal pritožb, češ: jaz tega nisem vedel(-a).

Pri plačevanju članarine naj vsak prinese svojo člansko knjižico, da se mu napiše markice kot dokaz, da je njihova obveznost storjena. Upamo, da bo vsak storil svojo dolžnost in brez odlašanja pri morebitnem prihodu v Radovljico stopil do trafike našega predsednika tov. Jakliča ter tam opravil svojo zadevo.

Ko sem še bil šolar, je v našem kraju, v Majšperku, živel še nekaj mož, ki so še nosili medalje in prejeli tudi nekaj invalidnine. Oče so mi pojasnili, ko sem jih vprašal, da so ti možje bili na vojni, kjer so veliko sveta videli in veliko pretrpeli, ko so branili cesarja. Zato so pa dobili medaljo in pokojnino, češ, da se to za hrabrost in za prestano trpljenje in življenjsko nevarnost tudi spodobi. Zato jih cesar in domovina tudi spoštujeta in sta jim hvaležna.

Tako so mi pripovedovali oče. Jaz sem pa gledal te može s spoštovanjem in jih občudoval celo bolj kakor samega gospoda učitelja in gospoda kateheta. Mislil sem celo: Ah, ko bi tudi jaz postal vojak. In če bi bila vojna, tudi jaz bi se boril za cesarja in za domovino, za kar bi mi potem bila cesar in domovina hvaležna ter bi mi dala medaljo in pokojnino.

Tako je bilo takrat, v 19. stoletju! A kako je danes, v kulturnem 20. stoletju?

»Zelja« biti vojak se mi je izpolnila. »Zelja« iti na vojno se mi je tudi izpolnila. Da, tudi danes imamo bojevniški medalje iz bergelj, pokojnino — lačne želodce, spoštovanje in hvaležnost — prezir in pozabljenost.

Nekega dne sta bila v občinski pisarni dva invalida. Pogovor je nanesel na naše žalostne invalidske razmere. Pa reče eden, zdrav in brez skrbi:

»Zakaj ste pa bili tako neumni!«

Kaj naj rečem na to? Nič. In sem tudi molčal. Mladina, kajpada, takim besedam potrjuje, posebno ko nas kripeljne gleda. Večkrat se zjočem, ko

Razno

JAVNOST — SODI!

»Jutro« je priobčilo sledečo notico: **Kruta usoda vojnega dobrovoljca-invalida.** V sarajevskem »Jugoslovenskem listu« je opisana žalostna usoda vojnega dobrovoljca-invalida Mitra Vujovića, ki je star 50 let, a je videti kakor da jih ima 70. Leta 1917., pripoveduje Vujović, je z 18.000 drugimi prostovoljci iz Amerike prišel na fronto. Zapustili smo dobre službe, da se borimo za svobodo. Na raznih frontah sem bil, na Dobrudži pa sem kot vojak dobrovoljske divizije izgubil roko. Konec vojne me je zatekel v bolnišnici kot invalida. Prišel sem domov v Nevesinje, dobil 180 din mesečne pokojnine in odlok ministrstva, da mi je podeljeno kot vojnemu dobrovoljcu zemljišče v Banatu. Ta dodelitev pa je bila zvezana s terminom in ker nisem mogel dobiti pravočasno denarja za pot v Banat, sem zemljo izgubil. Zdaj živim s pokojnino 180 din mesečno z ženo in šestimi otroki. Ko ne bi imel sina, ki zasluži na dan 10 din, bi vsi pomrli od lakote. Mnogo trpimo in prisiljeni smo prositi. Kako strašen udarec je beračenje za starega bojevnika in invalida, si lahko mislite. Za nobeno delo nisem sposoben, samo za čuvaja bi še lahko bil pri kakem podjetju. Napišite to, morda se najde kdo, ki bi mi dal tako službo. — Napisali so in umestno pristavili, da govori nesrečni Vujović v imenu mnogih trpinov — vojnih žrtev.

Čitajoč to, se pojavljajo razni trenutki, kako se godi junakom.

LJUBLJANA. Člane in članice obveščamo, da je premogovna akcija letos končana in razdeljen ves premog. Da zamerimo račune zaključiti, naprošamo vse one člane in članice, ki nimajo še popolnoma poravnanih računov za premog, da se zglasijo v društveni pisarni in poravnajo ostanke.

Književnost

»Naš rod«. Pred mano leži 1. in 2. številka »Našega Roda«, te prekrasne mladinske revije. Človek gleda, čita — in je ves zadovoljen. Ilustracije lepe, poljudne, razumljive, zgodbičice, povestice mikavne. Vidim, kako ga čitata moja hčerka in sinček. Kaj bi še dalje pripovedoval, hvalil? To je dovolj dokaz, da je Mladinska matica lahko ponosna na to svojo revijo, otroci, pa tudi odrasli pa še bolj. Invalidi, kdor »Našega Roda« še ne pozna, naročite ga za sebe in za svoje otroke, saj stane številka samo 2.50 Din — a je izvrsten tovarš, prijatelj in učitelj. —z.

Kako je bilo in kako je!

gledam, da je moj sosed, čeprav že star 82 let, še čil in zdrav in mu dobro gre. Meni pa je komaj 45 let, ves sem pohabljen in zdelan in bolj lačen kakor sit. Imam sicer malo zemljice. A kaj mi pomaga, če je pa ne morem obdelavati kakor bi rad in kakor bi bilo potrebno, da bi ne bil lačen. S prestreljeno nogo tega ni mogoče. Delam sicer in stokam, drugi delajo in pojo. Lačen sem in raztrgan — drugi siti in čedno oblečeni. Kaj nas res biča božja zapoved, ki pravi »Ne ubijaj!«, ker smo jo kršili! Na ukaz in prisiljeni in še pri tem blagoslovljeni?

Toliko se piše in govori o naši lepi, bogati Jugoslaviji. A za nas, brez katerih bi te Jugoslavije ne bilo — za nas pa ni kruha?

Zdravnik mi je svetoval, naj ne hodim preveč, da me potem noga ne bo bolela. Da, če bi bil kakšen pisar, da bi vedno sedel, bi res mnogo ne hodil. Tako pa, ubogi kmetič, moram hoditi po 12, 14 ur na dan, od jutra do večera in še pozno v noč biti vedno na nogah — moram, kljub bolečinam, prisilit nogo, da me nosijo.

Svetoval bi državnikom in vsem, ki sklepajo o vojni in miru, naj bi v bodoče, če že hočejo vojno, v vojake ne sprejemali kmečkih in delavskih ljudi. Naj sprejemajo tiste, ki sede in delajo z glavo. Ker gotovo bodo potem, če izgube v vojni glavo, dobili medalje in pokojnino — če pa izgube roke in noge, pa bodo kljub temu še lahko dalje delali za svoj vsakdanji kruh, ker bodo še imeli celo glavo.

Pozdrav vsem tovarišem, siromakom-sotrpinom od Filipa Ločariča.

Ivan Logar, rudar, Chicago:

Klic žene človeštvu

Neštete smo dni v mukah preživele, nešteto ur, noči prebedele in čakale zaman poročil iz bojnih poljan.

Vsak dan je bilo več gorja, sivine, vse več tmine v naših dušah. Nešteto otrok je z nami trpelo, nešteto sinov, očetov in mož je drhtelo v smrtni grozi... Čemu? Zakaj?

V vseh državah Evrope so bile trdnjave vojnih špekulantov, iz njih povelja moritvi — sami v palačah razkošnih poskriti!

Očetej naš, možje, sinovi, brate so svoje morili, domovja, polja uničili in nešteto žen in otrok v bedo pahnili. — Po krivdi čigavi?...

Zgradili smo nove domove po težkih dneh s svojimi še slabimi močmi, in v nas je polno odpora proti brezumju dvajsetega stoletja. Iz src naših gre pesem miru in preko zemlje vesoljni naš klic: — Konec moritvi!... Nikdar več vojnih sirot... Nikdar več vojne! —

»Invalidi smo sami švindlerji«

Invalid iz Mislinja, Ivan Košič, 40%, nam piše:

»Na Vaše pismo, naj povem, zakaj so mi znižali odstotke invalidnosti, Vam sporočam: Stvar je bila takšna. Bilo je leta 1937. Slep sem na eno oko, drugo pa me boli in se neprestano solzi. Manjkata mi tudi 2 prsta na levi roki in del palca. Bolezen se mi je še poslabšala in zaprosil sem nadpregled. Prej sem seveda vprašal tukajšnjega zdravnika. Dal mi je spričevalo, s katerim je povedal, da se mi je bolezen očesa zares poslabšala in tudi drugače sem slabši. Bil sem poklican v Ljubljano k nadpregledu. Ko sem prišel, me niso pregledali, ker baje tistega zdravnika, ki bi me imel pregledati, ni bilo navzočega, in da me bodo že še enkrat poklicali. Prišel sem drugič in tedaj sem bil nesrečen. Tisti nesrečni zdravnik mi ni hotel ničesar verjeti in me tudi ni hotel pregledati. Samo desno oko mi je malo gledal (levega itak nimam). Na desno oko mi večkrat pride, da mi kar tako miglja pred očmi, da nič ne vidim in iz leve jamice mi pa vedno teče. Radi tega me večkrat tako glava boli, da ne morem nič delati. Zdravnik mi je rekel, da naj široko odprem oko. Tega nisem mogel in sem hotel pomagati z roko in trepalnice potegniti narazen. Zdaj me je zdravnik dregnil v glavo in je rekel, »da smo invalidi sami švindlerji, da vsi skupaj držimo«, ter me je pogнал. Solze so mi zalile oko, da nisem vedel kam stopiti. Tako sem na podlagi tega od sodišča bil priznan mesto dosedanjih 50%, samo s 40%, in da sem sposoben za vsako delo. V vojni sem bil ranjen v glavo ter izgubil levo oko in 3 prste na levi roki. Poleg tega pa trpim na želodčni bolezn. Moje življenje je muke polno in rajši bi jim to invalidnino plačeval, samo da bi svoje zdrave ude in oko dobil nazaj. Edino upanje imam zdaj na novi invalidski zakon.«

Prejšnji pregled komisije v Celju pa mu je pod št. 948 dal in priznal 50% diagnozo: »Gubitak levog oka i amputacija jednog členka palca i dva kažiprsta: srednjeg i malog leve ruke«. In je, kajpada, dobival invalidnino kot 50% vojni invalid — tudi po krivici premalo — dokler mu niso zdaj l. 1937; ti prsti kakor molče konstatira zdravniška komisija vojnog okruga ljubljanskega, opet zrastle.